

Vaižganto raštai XVII

Vaižganto raštai XVII. Kelionių vaizdai Galicijoje, Amerikoje, Prancūzijoje, Italijoje. Autoriaus leidinys. Kaunas, 1931 m., 302 p., 5 lt.

Su Vienuoliu ir Vaižgantu įsigalėję kelionių aprašymai dabar virto kasdienine laikraščių putrele: atkarpos mirguliuoja čia šiokių, čia tokių kelionių įspūdžiais. Dažnai tokie aprašymai tėra tik protokoliška registracija, kur atvažiavo, kada išvažiavo, ką matė, kur ašis nulūžo, kuriam, pasak Vaižganto, pilvą susopo. Kad kelionių aprašymai būtų ir kitiems įdomūs, rašytojas turi būti pastabus, tačiau mokąs ne tik pastebėti, bet ir išskirti pačius charakteringuosius dalykus — taip kaip poetas; antra, jeigu jis nori išvadų daryti, turi būti gerai pažinęs aprašomąjį kraštą. Pagal tai kelionių vaizdai gali svirti arba į dailiąją literatūrą arba į publicistiką. Šiame tome Vaižgantas daugiau publicistas, nors jo *Pragiedruliai* taip pat remias nuolatinių kelionių pastebėjais reiškiniais. Tai, ką jis matė žemaičiuose, įvilko į beletristines *Gondingos krašto* formas, ką pastebėjo gimtuosiuos rytų aukštaičiuos, sukrovė į *Vaduvų kraštą*, o Suvalkija, kurioj Vaižganto maža bebūta, visai nepakliuvo į *Pragiedrulius*.

Faktą, kad Vaižganto XVII tomo kelionių vaizdai yra daugiau publicistinio charakterio, paaiškina pats Vaižganto kelionių tikslas: juk jis keliavo ne bastymosi įgeidžiams

patenkinti, bet visuomeniniais reikalais: spaudos atstovas į Žalgirio iškilmes Galicijoje, pinigų kolektorius Amerikoje, atstovas su delegacija fašistinės tvarkos pažinti Italijoje ir t. t. Šie vaizdai įdomūs tuo, kad autorius aprašinėja ne asmeninės vertės nuotykius, bet pastebėtus ekonominio, kultūrinio, religinio, tautinio gyvenimo reiškinius, dar aliuzijas į Lietuvos gyvenimą, sprendžia, ginčijas. Jo keliamais klausimais susidomi ir pats skaitytojas, nors gali spręsti visai kitaip nei pats autorius. Antra, Vaižgantas aprašinėdamas svetimus kraštus, turi prieš akis taisyklę: kalbėdamas apie kitas šalis, bent kiek juos pažink, kokį veikalą apie jį pirma perskaityk. Pats Vaižgantas, aprašydamas kokį svetimą kampelį, duoda jo geografinių, istorinių žinių. Tokis pasakojimas jau įdomus ne tik pasakotojo marčiai ir anūkams.